

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

19. štav.

Maribor, dne 11. maja 1922.

56. letnik.

Naši škofje govorijo.

Razmere, ki vladajo v naši državi, so prisilile naše katoliške škofje, da so stopili pred javnost z ostro obsodbo sedanje vlade in njenega nastopanja proti katoliški cerkvi.

Pretekli mesec so bili jugoslovanski škofje zbrani na skupnem posvetu v Zagrebu. Sklenili so poslati spomenico kralju, min. predsedniku in ministru vere. Takih spomenic, opominov in prošenj so škofje že več poslali v Beograd. Pa vse te vloge so ostale, kakor izjavljajo škofje, skoraj vse brez uspeha in velika večina vrhu tega tudi brez vsakega odgovora. Zato so se odločili, to spomenico kralju in vladi izročiti javnosti. Naj naša in evropska javnost zve, kako naša vlada postopa s katoliško cerkvijo in s katoliškim delom prebivalstva v državi. Odkrite, jasne in ostre besede naših škofov padajo kakor težki udarci na tiste, ki so krivi žalostnih razmer v naši državi.

Obsodba političnih razmer.

«Ni naš posel», tako govorijo škofje, «da bi se pečali s politiko kot tako; toda kot očetje in pastirji svojih katoliških vernikov ne moremo drugače, nego da damo duška težki boli svojega srca, ki jo čutimo, videči, kako se državna politika vodi tako, da se enokrvni bratje čim dalje bolj odtujujejo, ločijo in mrze, tako da se jez med njimi čimdalje bolj širi ter se vedno česče ponavljajo usodne besede o amputaciji (odsekanju), separaciji (odcepanju).

Po tej kratki, pa temeljiti obsodbi državno-političnega načina, po katerem se vlada naša država, preidejo škofje k svojemu pravemu predmetu, za kojega so najbolj pristojni, k cerkveno-političnim vprašanjem. Kako si predstavljajo sedanji vlastodržci razmerje države do cerkve, se kaže najbolj v šolskem področju.

Razkristjanjenje šol.

«Kulturni program kraljeve vlade», tako pravi škofovska spomenica, «gre, kakor se zdi, naravnost za tem, da se krščanski značaj šolskega pouka naravnost uniči.» Kot primer navajajo škofje Banat, Bačko in Baranjo, kjer so se katoliške verske šole po vrsti zapirale, zgradbe odzemale ter se celo zasebne zgradbe katoliških redov uporabile za državne šole, siromašne redovnice pa iz njih izgnale; duhovščini se je vstop v šole popolnoma prepovedal. Škofje so večkrat odločno nastopili za to, da se te krivice odpravijo. Storili so to osebno in s pisnimi vlogami, ki so jih maja 1921, septembra 1921 in januarja 1922 poslali beograjski vladi. Na vse to so dobili edino rešitev ministrstva za prosveto dne 18. oktobra 1921, kjer se škofom odgovarja, da se je vse izvršilo temeljem zakona o ljudskih šolah z dne 19. IV. 1914 kraljevine Srbije, ki se je razširil tudi na Bačko, Banat in Baranjo. Srbijanski šolski zakon gotovo ni primeren za nove kraje, v katerih so povse druge razmere. Toda tudi po tem zakonu so dovoljene zasebne šole. Č. sestre v Velikem Bečkereku so dejansko prošile za dovoljenje, da smejo za 14.000 katoličanov obdržati svojo šolo, ki jo vodijo ondi že 42 let, ter so izjavile, da so pripravljene izpolniti vse pogoje, ki jih določa ministrstvo. Na to prošnjo pa so dobile od ministra odgovor: «Ministrstvo prosvete ne smatra potrebnim, da izda dovoljenje za nadaljni obstoj tej katoliški šoli, ker je v Velikem Bečkereku državna šola, a načelo ministrstva je, da ne dovoljuje ne verskih ne narodnih šol.» Kljub temu je pa prav to ministrstvo v prav tem mestu dovolilo za 1200 židov versko židovsko šolo.

LISTER.

Bankovec za milijon funtov zlata.

Angleški spisal Mark Twain.

(Dalje.)

Vstopil sem in vprašal, ali imajo kako skaženo obleko naprodaj, ki je nihče neče kupiti.

Prodajalec je pomignil z glavo proti svojemu tovarišu in ni zinil besedice. Vljudno sem stopil dalje.

Pa tudi drugi prodajalec ni zinil besede in je malomarno pomignil, naj grem naprej. Podvojil sem svojo vljudnost in končno dobil od tretjega prodajalca odgovor:

«Počakajte malo!»

Ponižno sem čakal, da je dovršil svoj posel. In tedaj me je vzel seboj v stransko sobico, prebrskal kup odloženih, najbrž neporabnih oblek, izbral najslabšo in jo porinil pred mene.

Poskusil sem jo. Ni mi bila prav, hlače so mi bile dez-pas preširoke in v nogah daleč predolge, rokavi na ruknji so mi segali čez prste in ves sem se izgubil v njej. Prav nič ni bila okusna in vabljliva, ta nova obleka, pa nova je bila in nove obleke sem si želel. Zato nisem gledal na njene pogrške in sem dejal oprezno in nezaupno:

Novi šolski zakon.

Kar se dogaja v Bački, Banatu in Baranji, je pričakovati v celi državi. V načrtu ljudskošolskega zakona, ki ga je izdelal prosvetni odbor, se proglašajo kot vrhovno načelo, da je ves šolski pouk državen (čl. 2), da mora vse predmete in tudi veronauk predavati samo državno učiteljstvo (čl. 51); knjige za veronauk odobruje minister za vere (čl. 53); zasebne šole se morejo snovati samo tam, kjer ni državne šole. Škofje so po svojih odposlancih protestirali proti tem načelom. Odgovora niso dobili, pač pa se hoče ta načrt šolskega zakona predložiti parlamentu. Zato škofje ponavljajo svoj opomin: Katoliška cerkev in katoliški starši se ne morejo nikdar odreči svojim pravicam ter bodo morali v najodločnejši in najostrejši boj za svobodo pouka. Ali nam je tak boj potreben in ali je za našo mlado državo koristen, o tem ni treba govoriti.

Polijsko poseganje v notranje cerkvene zadeve.

Škofje se na to pritožujejo, kako neprijateljska roka državne oblasti posega tudi v samo notranje življenje katoliške cerkve. To se vidi iz preganjanja Marijinih kongregacij (družb), ki so čisto pastirska uredba katoliške cerkve, priznane in dovoljene po celem svetu. Pokrajinska vlada v Bosni in Hercegovini je z naredbo z dne 17. januarja 1921 pod pretjno izključenja prepovedala vsem učencem biti člani take družbe. Pokrajinska vlada v Hrvatski in Slavoniji zahteva z naredbo dne 8. novembra 1921 popolno oblast nad družbami. Protest škofov in celokupne katoliške javnosti do danes ni nič koristil, zato se pa dovoljujejo ne samo udruženja svobodne misli, marveč tudi zveza takih udruženj srednješolskih dijakov, kjer ni nikakega šolskega nadzorstva. Ministrstvo za prosveto je dne 19. januarja 1920 odredilo, da se mora srednješolska mladina priključiti jugoslovanskemu Sokolu in se vzgajati v sokolski ideji, in to zopet brez šolskega nadzorstva. Sokolska ideja je po pisanju sokolskih prvakov samih protikršćanska in pa proticerkvena. Tudi proti temu so nastopili katoliški škofje z vlogo in okrožnico. Toda brezuspešno. Od katoliške cerkve odpadli duhovniki, ki dvigajo pravicati upor v katoliški cerkvi, so uživali na Hrvatskem čisto očitno podporo pokrajinske vlade. Pokrajinska vlada v Zagrebu je na svojo roko brez vsakega sporazuma z duhovno oblastjo izdala naredbo o šolskih praznikih. Po tej naredbi se mora po vseh šolah, pa naj ne bo v njih niti enega pravoslavnega učenca, obhajati več pravoslavni praznikov, dočim se za katoliško mladino ukinja praznik njenega nebeškega zaščitnika.

Poziv bogoslovcev v vojaško službo.

Težko zadeva cerkev naredba ministra za vojsko in mornarico z dne 23. marca 1922 o vojni dolžnosti bogoslovcev in duhovnikov. Tudi tu gre za raztegnitev srbskega zakona na celo ozemlje kraljevine, ne da bi se bilo vprašalo, da-li je politično razborito brez parlamenta in zakona posegati v odnošaje, ki so doslej brez vsake škode za državo veljali v korist vseh veroizpovedi. Ako se pa pomisli, da se prav sedaj dela po eni strani za razorožitev, za znižanje vojske, za tako potrebni mir med narodi in po drugi strani poviševa naravnost obupno stanje in pomanjkanje duhovništva, potem se mora ta naredba kar najostreje obsoditi. V zagrebški nadškofiji n. pr. je že nekoliko župnij brez župnikov in kaplanov, torej brez vsakega duhovnika, da niti ne omenimo velikih župnij, na katerih se starček župnik muči brez pomočnika. Letos pa dovršita nauke dva bogoslovca, a še ta dva morata brez vsake potrebe najprej v 12meseč-

no vojaško službovanje, a duhovno pastirstvo jih tako krvavo potrebuje! Ako se ta naredba ne izpremeni, kaj poretka na to toliki verniki, ki ne nahajo prositi za duhovnike, pa zvedo — za to dejstvo?

Gmotno stanje cerkve in duhovščine.

Nato razpravljajo škofje o gmotnem stanju katoliške cerkve in katoliškega duhovništva. Pritožujejo se za per način, kako se izvaja agrarna reforma. Kolikokrat so katoliški škofje, tako povdarja spomenica, pri kraljevski vladi ustmeno in pisмено zahtevali leka proti krivici, ki se prizadeva katoliški cerkvi, nazadnje z obširno vlogo s skupne seje škofove dne 6. maja 1921, št. 12. Ko niti na to ni bilo nikakega odgovora, a se je za golovo zvedelo, da se je pravoslavnemu patriarhu še v začetku septembra izdal odlok, s katerim se mu vrača daljsko veleposestvo, se je obrnil predsednik ožjega odbora episkopata na ministrski svet z novo vlogo z dne 6. maja 1921. Niti na to vlogo še do danes nismo prejeli nobenega odgovora, zato smo pa čitali v «Hriščanskem životu», listu skupščinskega tajnika dr. V. Janiča, kjer se z veseljem ugotavlja, da se bodo pravoslavni samostanom dne 1. oktobra vrnila z agrarno reformo odvzeta zemljišča.

Ko se je zvedelo za proračunski načrt finančnega ministra za leto 1922, smo se vsi presenečeni vprašali, odkodi nekomu tolika smelost, da si upa s tako očito in strašno krivico na dan? Za pravoslavne približno šestkrat toliko, kakor za katoličane. Vsi naši cerkveni prosvetni zavodi so prezadolženi, katoliška duhovščina strada in trpi vsakoršno pomanjkanje — pa vendar tolika krivica v proračunu! Zdi se, da je nekomu v resnici do tega, da nas reši vsakega dvoma o bojazni, izrečeni v vlogi dne 26. januarja: «da se v nas ne ubije vera, da je v kraljevini SHS pravičnost in enakost za vse državljanje in za vse cerkve (veroizpovedi).»

Nezdruvo ozračje.

Tako postopanje nasproti katoliški cerkvi od zgoraj, nerazumevanje katoliških naprav in življenja, in vsled tega najneosnovanejše in najneumnejše ovadbe od zdolaj, potem pa napadi in sumničenja od strani — vse to ustvarja ozračje, vsled katerega se porajajo v nekatoliškem delu naroda nemili pojavi sovraštva in mržnje proti katoliški cerkvi in njeni duhovščini. A vendar je samo katoliška cerkev in njena duhovščina rešila našo narodnost v vseh ogroženih krajih, povsodi pa je najintenzivneje sodelovala za kulturni in gospodarski napredek naroda.

Tako govorijo naši škofje. Slovenski in hrvaški na rod je svojim škofom hvalečen za odkrite in pogumne besede, s katerimi so obsodili neenakost in neenakopravnost, ki sedaj vlada v naši državi in njeni upravi. Ali bodo tisti, ki vodijo usodo naše države, ob škofovskih besedah izpregledali, popravili storjene krivice ter ustvarili razmere, ki bodo zadovoljile vsa tri plemena jugoslovanskega naroda?

Za nadaljevanje krivic.

V resnem trenutku spozna človek najlažje svoje prijatelje in neprijatelje. Poslanci Slovenske ljudske stranke so v zadnjem času dobivali dan za dnevom pritožbe o postopanju z našimi fanti-vojaki. Po nekaterih garnizijah se jim daje slaba hrana, po mnogih kasarnah je vse polno uši in druge nesnage, drugod so zopet trpeli mraz, psujejo jih s «Svabi», tudi slučajni pretepanja in brezsmiselnih kazni je mnogo. A ne samo to:

gledal in gledal, in mojster je prihitel, da vidi, kaj se je zgodilo in je živahno popraševal:

«No —! Kaj je? Kaj se je zgodilo? — Česa vendar manjka?»

«Nič se ni zgodilo», sem odgovoril. «Čakam, da mi tale prodajalec menja moj bankovec.»

«Torej —! Menjaj mu, Toddy, menjaj mu!»

«Menjaj mu —!» je godrnjal Toddy. «Lahko rečim — Ampak poglejte sami tale papir!»

Mojster je pogledal —

Polglasen, pa izrazil zvižg mu je ušel, nato pa je planil nad kup skaženih oblek, ga razmetal in vmes razburjeno in napol samemu sebi govoril:

«Pa gre in proda temu milijonarju-čudaku takole ponesrečeno obleko! — Toddy je osel — rojen osel! — Vsakikrat naredi kako neumnost! In vsakega milijonarja mi prežene, ker ne zna ločiti milijonarjev od postopačev in nikoli ni znal in ne bo! — Torej tule je končno stvar, ki sem jo iskal! — Prosim vas, plemeniti gospod, slecite tisto spako in jo vrzite v ogenj! Pa poskusite tole obleko! Prav kaj takega potrebujete! Priprosto, bogato, skromno — pa knežje plemenito! — Naredili smo tole obleko za nekega inozemskega princa — morebiti ga poznate, milostljivi gospod, — za Njegovo Prezvišenost kneza iz Halifaksa. Pa jo je moral pustiti in vzeti namesto nje žalno obleko, ker je njegova mati nenadoma na smrt zbolela. Pa ni umrla. — Pa nič ne de. Pač ni mogoče, da bi šlo vedno, kakor mi — hočem reči, kakor naši —. Tule poglejte! Hlače kakor nalašč za vas, ple-

«Zelo bi mi ustregli, če bi hoteli nekaj dni počakati s plačilom. Nimam drobiža seboj.»

Prodajalec je nabral obraz v skrajno prezirljive gube in rekel:

«Nimate —? Kajpada, taki gospodje nosije le velik denar seboj —!»

Njegove besede so me zbudile. Odgovoril sem:

«Dragi prijatelj, ne sodite tujecev samo po njihovi zunanosti! Denarja imam zadosti, da vam plačam tole obleko! Le nadležem vam nisem hotel biti, da bi morali menjati večji bankovec.»

Ugladil je nekoliko svoje prezirljive gube, pa dejal še vedno precej visoko:

«Nikogar nisem hotel žaliti in popolnoma sami ste krivi, če najdete kaj razalživega v mojih besedah, ker ste izrazili bojazen, da bi naša tvrdka ne mogla menjati vašega papirja. Nasprotno — menjala vam bo!»

Dal sem mu bankovec in rekel:

«No dobro, pa oprostite!»

Vzel ga je in se nasmehnil, — s tistim smehljajem, ki se raztegne po celem obrazu in naredi gube in črte in kote in ogle, v katerih se skriva hudomušna zlobnost in pritajena zaničljivost — ko pa je pogledal na bankovec, se mu je smehljaj zledenil in strdil, kakor se razstopljeni svinec strdi, ako vliješ nanj mrzle vode. Nisem še videl smehljaja, ki bi bil tako hipoma okamenel, kakor je njegov.

Stal je pred menoj in držal papir v rokavi in ga

celo v verskem in političnem oziru trpijo ponekod naši sinovi. Če starši poslano v kasarno svojemu sinu kak časopiš naše stranke, na primer: «Slov. Gospodarja», «Domoljuba», «Stražo» itd., posamezni demokrati oficirji radi tega naše fante silno preganjajo. Liste konfiscirajo na lastno roko. Tudi pisma odpirajo in druge pošiljate. Bog varuj, da bi se o kakem vojaku zvedelo, da je doma pri Orlu ali kakem drugem krščanskem društvu. Kolneja ga in prestati ima najhujše šikane. Najhuje pa je to, da tak preganjani vojak nima pritožbe. Če se pritoži pri predpostavljenem radi surovega postopanja oficirjev in počastnikov, dobiš za to še kazni — zapor. Ni nobeno čudo, ako so naši fantje iskali pomoči pri poslancih Jugoslovanskega kluba.

Povdarjam, da ni po vseh garnizijah tako. Tam, kjer imajo dobre, ljudomile oficirje, so fantje zadovoljni in še hvalijo vojaško službo. Da se onim, ki trpijo, odpomore, sta poslanca Jugoslovanskega kluba Brodar in Žebot skupno s svojimi tovariši vložila ostro interpelacijo v državnem zboru na vojnega ministra in sta zahtevala, da se ti nedostaki v vojski odpravijo, krivci pa kaznujejo.

V četrtek, 27. aprila popoldne je prišla ta interpelacija v razpravo v narodni skupščini. Sam vojni minister general Vasič je prišel, da odgovarja našim poslancem. Cela zbornica je z napeto pozornostjo pričakovala poteka seje. Jugoslovanski klub je bil zbran skoro polno številno. Kot govornika, ki bi naj utemeljevala interpelacijo, sta bila določena slovenska poslanca J. Brodar, načelnik Jugoslovanske kmetijske zveze in F. Žebot.

Janez Brodar.

Prvi je dobil besedo Brodar. Dokazoval je, kako je oficir Farkaš (žalibog Slovenec-demokrat) do skrajnosti preganjal vojaka Gorjanca, ker je čital «Domoljuba» in ker se ni sramoval pokazati svojega krščanskega prepričanja. Sekature, ki jih je moral prestati slovenski vojak Gorjanec v Nišu, so bile tako silne, da se je smilil celo srbskim tovarišem. Ne smemo tukaj vse opisati, kaj je počel Farkaš z Gorjancem. Ze skoraj uban, je pisal Gorjanec svojim staršem in ti so se obrnili na Brodarja. Posrečilo se je, da je bil Gorjanec rešen Farkaša. Poslanec je mirno našteval še druge slične slučaje in pozival vojnega ministra, naj vendar enkrat odstrani iz armade vse sekature, šikane, batinjanje in vse druge nerednosti. Naj se z našimi sinovi postopa po človeško in naj se jim da prilika, da odslužijo službeno dobo v Sloveniji ali Hrvatski. Na ta način bodo vojaki z veseljem šli v vojno službo in odpravljeno bo nezadovoljstvo. Velik del zbornice je z napeto pozornostjo zasledoval izvajanja poslanca Brodarja in pozneje tudi Žebota. A kaj so storili slovenski samostojneži ter demokrati dr. Kukovec in Reisner?

Slovenske sinove so izdali!

Namesto, da bi skupno z našimi poslanci nastopili za odpravo krivic in nerednosti v armadi, pa so poslanci Samostojne kmetijske stranke skupno s slovenskimi demokrati v družbi najbolj zagriženih Srbijancev vpili, da ni res, kar trdijo naši poslanci. Med govornoma poslancema Brodarja in Žebota so zagnali vsakih 5 minut tak divjaški krik, da so hoteli preglušiti in prekričati govornike. Dr. Kukovec je vpil: «Lažete!» Naši vojaki sami trdijo, da se jim dobro godi. Vi si te pritožbe sami izmišljujete. Naročate si taka pisma, da morete rušiti disciplino. Klerikalci hujskate fante!» Izmed samostojnih so bili najbolj divji minister Pucelj, Mermolja, Majcen, Urek in Kušar.

Srbe so hujskali na naše poslance.

Kukovec in pod njegovo komando stoječi samostojni so ves čas govorov naših poslancev hujskali Srbe proti našim. Pred govorniškim stolpičem je bila velika gnječa. Ko so Srbi poslušali naša govornika, ki sta s čudovito mirnostjo prednašala pritožbe naših sinov ter se je pod utisom teh podatkov nemir polegel, so zopet začeli dr. Kukovec, Pucelj, Mermolja, Urek ter njih sodruzi vpiti in hujskati Srbe. Tudi narodno-socialistični poslanec Ivan Deržič je zašel med to družbo. Zalostno, prežalostno!

meniti gospod! Zares dražestno! — Sedaj pa telovnik — ah! — Prav dobro! — In sedaj suknja — Ej, — pogledajte se sedaj! Dovršeno dobro vse! Pri vseh svojih bogatih izkušnjah še nisem doživel kaj enakega!

Izrazil sem svoje zadovoljstvo.

«Dobro, izvrstno, milostljivi gospod! Zaenkrat bo že, to smelo trdim! Ampak — počakajte nekoliko in videli bode, kaj vam naredimo po meri! — Toddy, — hitro knjigo in pero! Piši! — Noge 67 cm —».

Preden sem še mogel djati besedo vmes, me je že zmeril zgovorni krojač od pete do temena in dal svoja povelja za jutranje obleke, za družabne obleke, za športne obleke, za perilo in za vse mogoče druge stvari.

Končno sem ujel priložnost, ko si je moral oddahniti, in sem rekel:

«Ampak, gospod — jaz teh stvari ne morem naročiti, razen če čakate na nedoločen čas na plačilo, ali pa mi menjate bankovec!»

«Za nedoločen čas, plemeniti gospod! — To je slabotna beseda, milostljivi gospod, slabotna beseda! — Za večno! — To je prava beseda, Vaša knežja Milost! — Toddy, poskrbi, da bo vse to v najkrajšem času izgotovljeno in pošlji vse stvari brez vsakršnega odloga plemenitemu gospodu na stanovanje! Naj počakajo manj imenitni naročniki! Napiši si naslov —!»

«Pravkar se nameravam preseliti. Pa pridem ob priiliki mimo in vam dam svoj novi naslov!»

«Prav dobro! Prav dobro! — Trenutek, — dovolite, milostljivi gospod, da vas pospremim do vrat — Tako»

Zakaj so divjali?

Videlo se je, da je imel nastop poslancev naše stranke uspeh in da se bo strogo preiskalo vse krivice, ki se godijo našim fantom in krivice kaznovalo.

Dr. Kukovec, Pucelj, Mermolja, Urek in njih samostojni ter demokrati tovariši so se bali, da bi naši poslanci dosegli uspeh. In iz gole hudobije so hoteli to na vsak način preprečiti. Slovensko ljudstvo! Tu imaš jasen in živ dokaz, kje so tvoji odkriti prijatelji in kje prikriti škodljivci. Vi zapeljani, če imate oči, ušesa in pamet: Pogledajte, poslušajte in premislite vse to!

General Vasič odgovarja. — Velik hrup.

Pod vtisom nasprotovanja slovenskih demokratov in samostojnežev je vojni minister očividno spremenil svoj nameravani ugodni odgovor. Izjavil je, da so govornikove trditve pretirane in da on «ne trpi, da bi se v narodni skupščini govorilo o škandalih v vojski». V tem trenutku so naši poslanci kot razjarjeni levi skočili kvišku, klicali generalu: «Kaj, vi boste nam poslancem komandirali?!» «Vi ste drugi Zečevič!» «Pojdite v kasarno!» «Prekličite!» — «Tako vas ne pustimo govoriti.» — Škoberne, Pušenjak, Roškar, Krajnc bijejo po klopih. Vsi so bili do skrajnosti razljuteni vsled nastopa vojnega ministra. Krik in vik je bil tako velik, da Vasič ni mogel spregovoriti ne besede več. Strmeč, tresoč je stal bled kot kip v ministrski klopi. Večina zbornice — tudi Srbi — je strmela nad odločnostjo, s katero so se zavzeli naši poslanci za slovenske sinove.

Nahujskani Srbi grozijo.

Slovenski demokrati in samostojni so zopet našantali Srbijance nad naše poslance. Nastal je pred klopi Jugoslovanskega kluba velik klopčič. Samostojni so v družbi Velesrbov silili pred naše in so jim dejansko grozili. Samostojnež Majcen se je navalil na dr. Šimraka, bosanski Srb Kobasica na Škoberneto, drugi zopet na Pušenjaka, Krajnc na Roškarja. Položaj je postal resen. Predsednik dr. Ribar je zaman zvonil in klical k redu. Zbežal je iz dvorane, cele pol ure je trajal ta vihar. Celotna Srbi, n. pr. predsednik zbornice Vojčić, poslanec Uzunović ter drugi so bili radi drznega ministrovega odgovora razburjeni in so šli nad ministra. Videli smo, kako so mu grozili s pestmi. Znamenje, da so naši poslanci imeli popolnoma prav. Po velikem trudu se je nazadnje vendar posrečilo rediteljem in zmernim srbskim poslancem, da so pomirili duhove. Ko se je predsednik zopet vrnil, je Vasič nadaljeval svoj zagovor, ki je bil mahoma mirnejši.

Dr. Kukovec proti Slovencem.

K besedi se je oglasil tudi dr. Kukovec. Trdil je, da pritožbe poslancev Jugoslovanskega kluba o trpljenju in šikaniranju naših vojakov nikakor niso osnovane. Srbijance je hujskal proti nam s tem, da je trdil: Poslanci Slovenske ljudske stranke s takimi interpelacijami hujskajo vojaštvo in rušijo disciplino v armadi. Vojakom se po mnogih kasarnah še prodobro godi. Tako je skušal dr. Kukovec dokazati, da ni treba prav ničesar storiti za obrambo naših sinov. Zelo je zameril dr. Kukovec, da naši listi pišejo o avtonomiji Slovenije. Posebno se je razkačil radi stavka v katoliških listih: «V okviru Jugoslavije hočemo samoupravno slovensko državo, kolikor mogoče neodvisno od Beograda. Centralizem je zlo, katerega je treba odkloniti.» Nadalje je čital dr. Kukovec pismo, katero so dobili poslanci Samostojne kmetijske stranke od vojakov iz Negotina. Dr. Kukovec trdi, da je iz tega pisma razvidno, da so slovenski vojaki boljše. Sistem Jugoslovanskega kluba je, da dela s pritožbami o slabem ravnanju z vojaki razpoloženje za svojo politiko, a vojake pa hujska. Dr. Kukovec imenuje armado «najdražjo našo svetinjo, kojoj mi imamo.» Take budalosti je govoril dr. Kukovec. Sramotil je cel slovenski narod, posebno pa je neizmerno škodoval našim trpečim slovenskim vojakom. Naši poslanci so Kukovečev govor spremljali z burnimi klici ogorčenja, ugovorov in mestoma z velikim smehom. Klicali so mu ob koncu: «Slab advokat!» Od jeze radi

le! — Moj poklon, plemeniti gospod, moj ponižni poklon!»

In šel sem —

Moj obisk pri krojaču mi je popolnoma izpremenil mneje o mojem položaju in o vrednosti mojega milijonkega bankovca. Kakor sem naredil pri krojaču in pred njim pri krečmarju, tako sem storil še pri drugih. Kupil sem si, kar sem potreboval, in povsod sem ponudil svoj bankovec v zameno. In čez teden dni sem bil preskrbljen z vso mogočo udobnostjo in razkošnostjo ter sem stanoval v prvovrstnem hotelu v najiminitnejšem delu mesta.

Večkrat sem doma, na obed pa sem še vedno zahajal v skromno gostilno k Harrisu, kjer sem dobil svoj prvi obed na račun milijonskega bankovca.

In prinesel sem Harrisu srečo.

Hitro se je razglasilo, da si je njegovo gostilno kot svoj «prijuhljeni kotiček» izbral tisti čudak-milijonar, ki nosi bankovec za milijon funtov zlata v telovnikovem žepu. In ta glas je zadostoval. Iz ubogega, malega podjetnika, ki se je boril za svoj obstanek, je postal Harris imeniten, slaven gostilničar in vse je vrelo k njemu.

In hvaležen mi je bil! Ponujal mi je posojila in za nobeno ceno ni pripustil, da bi mu jih odklonil. Čeprav sem bil ubog in nisem imel niti vinarja svojega denarja, sem torej v kljub temu imel denarja zadosti in sem živel, kakor živijo bogatini in velikaši.

(Dalje prihodnjic).

svojega neuspeha se je dr. Kukovec tresel kot šiba na vodi. Kdor izdaja svoj rod . . .

Poslance Urek hujska Srbe proti našim fantom.

Poslanec Samostojne, znani Ivan Urek iz Globokega, je vstal za dr. Kukovecem in je psoval naše poslance, češ: Izmišlili ste si tista pisma, v katerih se fantje pritožujejo o slabem ravnanju. Dobesedno je Urek trdil: «Veliko je vojakov, ki so se pregrešili proti raznim vojaškim zakonom.» Očital je, da imamo to na vesti mi poslanci SLS, in da naši časopisi hujskajo fante. Ne z besedo pa ni grajal težav in krivic, ki se dogajajo našim fantom v posameznih garnizijah. Urek trdi, da se ne strinja s pritožbami naših poslancev. Izustil je nesmisel, da so že poslanci Samostojne ublažili položaj vojakov z raznimi intervencijami. Ureku ni prav, da naši poslanci v narodni skupščini in javno govorijo o škandalih v armadi in da zahtevajo od vojnega ministra, da se krivice popravijo. — Poslanci Jugoslovanskega kluba so med Urekovim govorom napravili tak hrup, da je mogel Urek govoriti le v odstavkih. Klicali so mu: «Vi izdajate naše sinove! Vi pljujete v lastno skledo! Sram vas bodi!» Urek je osramočen izginil z govorniškega odra. Celotna Srbi so obsojali njegov izdajski nastop.

Dva poštena Srba potrjujeta slabe razmere v armadi.

Med splošno pozornostjo cele zbornice sta še govorila srbska poslanca dr. Momčilo Ivanič in Brkič. Prvi je ožji prijatelj Stojana Protiča, drugi pa socialista. — Oba sta dokazovala, da se res godijo po mnogih garnizijah nerednosti in se slabo ravna z vojaki. Prav imajo poslanci Slov. ljudske stranke in celo sveta njihova dolžnost je, da zahtevajo, da se o takih škandalih govori javno v parlamentu. Oba srbska poslanca sta z ostrimi besedami obsojala izdajstvo poslancev dr. Kukoveca in Samostojne kmetijske stranke. Gg. Kukovec, Mermolja, Pucelj, Dobnik in Urek so potihnili kot politični pužeki. Take obsodbe celo od poštene srbske strani niso pričakovali.

Dr. Kukovec in samostojneži za nadaljevanje krivic.

Poslanec Brodar je v imenu Jugoslovanskega kluba stavil predlog, da se morajo vse krivice, ki se godijo našim fantom, strogo preiskati in krivce se mora kaznovati. A kaj se je zgodilo? Dočim so glasovali za naš pravični predlog celo socialnedemokratje, Turki ter veliko poštenih srbskih poslancev vseh strank, so vsi poslanci Samostojne kmetijske stranke drzno glasovali proti našemu predlogu. Komandirala sta jim dr. Kukovec in Pucelj. Tudi narodni socialist Deržič je glasoval proti. Slovenski starši, sinovi naši, ki se vam godijo krivice! Zapomnite si: Dne 27. aprila 1922 zvečer okoli 9. ure so glasovali za nadaljevanje krivic poslanci demokratske in Samostojne stranke.

Pred tremi leti in danes.

Leta 1919 po prevratu se je slišal povsod obupen klic: «Ta draginja nas bo ugonobila, ko bi je že bilo enkrat konec!» Splošno mnenje je bilo, da je draginja dosegla svoj vrhunec, da cene morajo pasti, pa naj že bo kar hoče. Na vladi je bil naš voditelj dr. Korošec, storil je vse, da draginjo zatre. Spravil nam je najboljšo ameriško moko po 5 kron kg. Pri belem kruhu in cenem mesu so ljudje rekali, da cena gre dol in vse gre dobro, samo pope še treba proč, posebno dr. Korošca.

Ce si sedel v železniškem kupeju, družega nisi slišal kot prokleti popi in ta dr. Korošec je vsega kriv, Srbom nas je prodal, žepi si je naphal, zato je postal minister, to kar ni mogel doseči v Avstriji, to se mu je posrečilo v Jugoslaviji za ceno brezvestne prodaje slovenskega ljudstva srbski nadvladi.

Danes po treh letih dr. Korošec že dolgo ni več minister prehrane, pa tudi ne železnice. Bela moka stane že okrog 30 kron kg in železnica se je že bogzna kolikokrat podražila. Splošna draginja raste od dne do dne, davki so vsak dan večji. Kmetje so znosili že v lanskem letu iz posojilnic in hranilnic svoj prihranjen denar in so ga porabili v pokritje vsakdanjih potrebščin.

Lanska strašna suša je spravila našega kmeta ob vso krmo, ki jo mora kupovati že mesce in mesce za drag denar. Kmetje in mali želarji, kateri si hočejo in morajo prerediti svojo živino in jo tudi nujno rabijo za dele na polju itd., si morajo izposoditi denar za nakup krme. Govorijo naj denarni zavodi, koliko denarja so si kmetje že v ta namen že izposodili?!

Kje pa so druga popravila na orodju, na poslopjih, kdo nadomesti živino, kot konje, krave in vole, ki je med zimo in spomladi vsled lanske suše pokrepala. Potrebna živila vsled suše primanjkujejo, delavci so vsak dan dražji in jih kmet niti ne more več prehraniti, še manj pa plačati. Od kod naj vzame denar? Če zaenkrat pri posojilnicah! Kaj pa potem, če ne obrodí gorica in če se izjalovi nada na ugodno žetev? Dolg prične naraščati in bo večji, kot kedaj pred vojsko. Odkod vzeti denar za poravnavo obresti? Kmetkemu posestvu že prične peti boben. Tako se godi kmetu in želarju!

Kaj pa delavec? Trpin je kot njegov gospodar. Če nima kmet koščeka kruha in ne denarja za nakup, odkod ga naj vzame potem njegov delavec? Gorje mu! Obrtnik je istotako odvisen od kmeta. Kako naj kmet najme in plača obrtnika, če že sam nima dovolj, da bi se preživel.

Uradnik, pravijo, vleče lepe kronce, pa kaj, ko niso prav nič vredne.

Ce kmet sam nič nima, tudi ne more ničesar prodati, uradnik pa naj kupi, vsaj od kmeta ne, ki je cenejši kot razni drugi oderuhi in špekulanti. Za to trpi tudi uradnik.